

TAISNA ZĒBU RINDA - NEPIECIEŠAMĪBA VAI IEGRĪBA?

Kādēļ ir svarīgs pareizs sakodiens?

Vai zobu regulēšanu var veikt tikai bērna vecumā?

Vai ilgstoša māneklīša lietošana un citi bērna ieradumi var atstāt paliekošas sekas?

Uz šiem un citiem aktuāliem jautājumiem ortodontijā atbild Rīgas Stradiņa universitātes Stomatoloģijas institūta Ortodontijas klīnikas rezidente Madara Štekerhofa.

Kādēļ ir svarīgs pareizs sakodiens?

Pareizam sakodienam ir loma gan estētikas, gan labākas funkcijas nodrošināšanā.

Līdzenu zobu rindu gadījumā ir vieglāk nodrošināt labu higiēnu. Pareiza pārkodiņa gadījumā samazinās zobu traumu risks un pareizu savstarpējo žokļa sānu attiecību gadījumā samazinās sejas-žokļu asimetrijas veidošanās iespēja.

Vai zobu regulēšanu var veikt tikai bērna vecumā, kurš ir vislabākais vecumposms?

Zobu regulācijai nav noteikta vecuma posma. Ortodontisko regulāciju ir iespējams veikt visa mūža garumā. Tomēr dažādos vecuma posmos atšķirīga var būt ārstēšanā pielietotā metode un aparatūras izvēle. Arī ārstēšanas ilgums būs lielāks pieaugušajiem pacientiem palēninātā metabolisma dēļ. Skeletālās augšanas rezultātā sakodiņa deformācija var kļūt izteiktākā, līdz ar to, grūtāk korigējama. Tāpēc pirmreizēja ortodontiska konsultācija nereti ir indicēta piena sakodiņa laikā. Piedevām, visu mūžu zobu rindas ir pakļautas apkārt esošās muskulatūras (vaigu, lūpu, mēles) ietekmei. Disbalanss tajos var tieši ietekmēt sakodiņa attīstību.

“*Ortodontisko regulāciju ir iespējams veikt visa mūža garumā.*”

Kāpēc bērniem pēc priekšlaicīgas piena zobu zaudēšanas būtu nepieciešama ortodonta konsultācija?

Gadījumā, kad bērnam pāragri tiek zaudēts kāds piena zobs, pastāvīgajā sakodienā var rasties vietas trūkums un/vai viduslīnijas novirze. Ja pēc piena zoba izņemšanas tuvāko sešu mēnešu laikā nav gaidāma pastāvīgā zoba šķilšanās, ar ortodontiskās aparatūras palīdzību iespējams vietu saglabāt nemainīgā lielumā līdz mirklim, kad šķīļas pastāvīgais zobs. Ja kariesa vai traumas dēļ pāragri tiek izņemti augšžokļa piena priekšzobi, lai bērnam nodrošinātu labāku estētiku un funkciju kā arī uzlabotu dikciju ir iespējams izgatavot izņemamas platītes zobu aizvietošanai. Lai neaizkavētu žokļu attīstību tās tiek izgatavotas atkārtoti.

Vai ilgstoša māneklīša lietošana un citi bērna ieradumi, kā piemēram īkšķa zīšana var atstāt paliekošas sekas?

Runājot par māneklīšiem, nepieciešams novērtēt vecāku psihoemocionālos ieguvumus. Ja bez māneklīša nekādi nevar iztikt, to drīkst lietot tikai pirmajā dzīves gadā. Māneklīti lietojot ilgāk, var attīstīties pastāvīga dentoalveolāra deformācija-palielināts pārkodiens, priekšēji vaļējš sakodiens, sašaurināts augšžoklis un palielināta augšžokļa priekšzobu noliece.

Tas pats attiecas uz tādiem kaitīgajiem ieradumiem kā īkšķa un mēles zīšana, no kuriem nereti ir vēl grūtāk atbrīvoties kā no māneklīša lietošanas. Izmaiņas pārmērīgi ilga māneklīša lietošana var atstāt ne tikai uz zobiem un alveolāro kaulu piena un pastāvīgajā sakodienā, bet arī uz rīšanu. Pareizas rīšanas gadījumā mēle lokalizējas pie aukslējām. Ja šo vietu nepārtraukti ieņem māneklītis, mēle pierod pie rīšanas atrodoties mutes pamatnē. Šādu ieradumu pārskatot ir ļoti grūti ņemot vērā bērna mazo vecumu. Muskulatūras disbalansa gadījumā palīdzēt var miofunkcionālie terapeiti.

Māneklīti lietojot ilgāk, var attīstīties pastāvīga dentoalveolāra deformācija-palielināts pārkodiens, frontāli vaļējš sakodiens, sašaurināts augšžoklis un palielināta augšžokļa priekšzobu noliece.

Vai vispārējās veselības problēmas vai arī anatomiskas īpatnības var ietekmēt sakodienu, kādām pazīmēm būtu jāpievērš uzmanība vecākiem, kad jāgriežas pie speciālista?

Vispārējās veselības problēmas, kuru dēļ tiek ierobežota deguna elpošana, piemēram, bronhiālā astma, alerģiskas reakcijas, palielināti limfoīdie audi var novest pie muskulatūras disbalansa un sekojošas sakodiena deformācijas. Šiem pacientiem apgrūtinātās elpošanas dēļ bieži ir atvērta mute, samazināts mutes muskulatūras tonuss, mēle lokalizējas uz apakšžokļa, stimulējot apakšžokļa augšanu un nenotiek pareiza augšžokļa attīstība platumā. Augšžoklim kļūstot šaurākam, lai bērnam būtu vieglāk zobus sakost, apakšžoklis var tikt novirzīts pa labi vai pa kreisi.

Tas noved ne tikai pie sakodiena deformācijas (sānu krusta sakodiena), bet arī apakšžokļa deviācijas un asimetriskas augšanas.

Artrīta gadījumā (Juvenīlais ideopātiskais artrīts) var tikt ietekmēta arī apakšžokļa locītava un veidoties redzamas izmaiņas sakodienā. Līdz pat 70% gadījumu izmaiņas var būt bez simptomiem. Tomēr simptomu gadījumā biežākie no tiem ir ierobežots mutes atvērums, sānu kustības un žokļa "stīvums" no rītiem, sāpes ēdot un sāpes pie citām funkcionālām kustībām. Notiek degeneratīvām izmaiņām locītavā, samazinās apakšžokļa locītavas kondilārais izaugums, kas var radīt priekšējo vaļējo sakodienu, apakšžoklim rotējot atpakaļ. Ja locītava skarta vienpusēji, novēro izmaiņas vertikālajā dimensijā starp pusēm (oklūzijas kantu) un apakšžokļa asimetriju.

SVARĪGI ATCERĒTIES!

Bieži vien pirmie, kas izmaiņas bērna sakodienā pamana ir nevis vecāki, bet gan zobārsti un zobu higiēnisti, kuri turpmāk var rekomendēt ortodonta konsultāciju.